

УТОЧНЕННЯ СИСТЕМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ ЯК ОБ'ЄКТУ КОНТРОЛЮ

МУЗИЧУК Олександр Миколайович - кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, начальник науково-дослідної лабораторії з розроблення законодавчих та інших нормативно-правових актів Харківського національного університету внутрішніх справ

УДК 351.743 (477)

В статті визначається система правоохоронних органів в Україні. Пропонується їх класифікація та вичерпуючий перелік. Представлено пропозиції щодо удосконалення діючого законодавства по досліджуваному питанню.

Правоохоронні органи України були предметом наукових досліджень О.М. Бандурки, О.К. Безсмертного, В.Т. Білоуса, І.В. Бондаренка, С.Ф. Денисюка, А.Т. Комзюка, А.М. Куліша, А.М. Кучука, К.Ю. Мельника, М.І. Мельника, Т.О. Пікулі, Ю.С. Плигуна, В.Г. Фатхутдінова, М.І. Хавронюка, М.О. Шиліна, Ю.С. Шемшученка та багатьох інших авторів. Але, приймаючи до уваги складність досліджуваної проблеми, вона ще залишається дуже актуальною.

Метою цієї статті є визначення системи правоохоронних органів в Україні як об'єкту контролю, у зв'язку з чим необхідно було: охарактеризувати чинне законодавство України та наукову літературу на предмет визначення у них переліку правоохоронних органів; запропонувати вичерпний перелік правоохоронних органів в Україні; надати пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства з досліджуваних питань.

Нечіткість законодавчих та наукових положень щодо визначення поняття, ознак (рис) та переліку правоохоронних органів створює певні труднощі, насамперед, під час правозастосовної діяльності. Наприклад, відсутність чіткого поняття та закритого (вичерпного) переліку правоохоронних орга-

нів у Законах України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» [1], «Про прокуратуру» [2] не дає змогу визначити, які саме правоохоронні органи є об'єктом, у першому випадку, контролю, другому — координаційної діяльності прокурора.

У деяких законодавчих актах визначено напрями або окремі правоохоронні функції, які вказують на доцільність віднесення того чи іншого державного органу до правоохоронного. Наприклад, у ч. 2 ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» такими названі: розгляд судових справ у всіх інстанціях; провадження і розслідування кримінальних справ та справ про адміністративні правопорушення; здійснення оперативно-розшукової та розвідувальної діяльності; охорона громадського порядку і громадської безпеки; виконання вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів дізнання і попереднього слідства та прокурорів; контроль за переміщенням людей, транспортних засобів, товарів та інших предметів чи речовин через державний і митний кордон України; нагляд і контроль за виконанням законів [3].

На нашу думку, деякі із вищенаведених напрямів потребують уточнення. Наприклад, погоджуючись з тим, що «розгляд судових справ у всіх інстанціях» є одним із напрямів правоохоронної діяльності, натомість, він є характерним лише для суду,

який до правоохоронних органів не належить, оскільки навіть у назві законодавчих та підзаконних актів поняття «суд» та «правоохоронні органи» розмежовуються.

Що стосується «провадження справ про адміністративні правопорушення», то цей напрямок характерний для багатьох державних органів виконавчої влади, які не мають статусу правоохоронних, оскільки така діяльність для них є не основою, а однією із багатьох покладених на них функцій. Крім того, провадження справ про адміністративні правопорушення здійснюють не лише державні органи, а й органи місцевого самоврядування (адміністративні комісії, виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад), для перших з яких така функція є основною, але вони також не є правоохоронними органами.

Сказане стосується й такого напряму (функції) як охорона громадського порядку і громадської безпеки, який також здійснюють недержавні суб'єкти правоохоронної діяльності, наприклад, громадські формування правоохоронної спрямованості. Так само як і розгляд справ про адміністративні правопорушення, виконання лише такої функції як охорона громадського порядку та громадської безпеки не вказує на той чи інший орган (організацію) як правоохоронний. Винятком є лише підрозділи міліції громадської безпеки, проте й вони, крім охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, виконують й інші правоохоронні функції: протидіють злочинним проявам під час несення патрульної служби, затримують злочинців тощо.

Не можемо погодитись з таким напрямом (функцією) як «виконання вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів дізнання і попереднього слідства та прокурорів», оскільки згідно з кримінально-процесуальним законодавством їх виконання є обов'язком усіх органів та посадових осіб, кому вони адресовані.

Досить широкою за змістом є така функція як «нагляд і контроль за виконанням законів», оскільки її виконує переважна більшість органів виконавчої влади, які до того ж мають право розглядати справи про адміністративні правопорушення (органи

залізничного транспорту, органи морського і річкового транспорту, органи повітряного транспорту, органи автомобільного транспорту та електротранспорту та інші органи, що передбачені ст.ст. 218-244-18 КпАП) [4]. Варто зазначити, що деякі з таких органів (як «органи державної контрольно-ревізійної служби, рибоохорони, державної лісової охорони») містяться у переліку правоохоронних органів, який передбачений ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» [3]. Тоді, за логікою цього закону, усі органи, які мають право розглядати справи про адміністративні правопорушення та накладати адміністративні стягнення, є правоохоронними, з чим погодитись не можемо, насамперед, зважаючи на значну кількість таких органів, частина з яких є недержавними. Проте, серед таких органів є ті, що крім права розгляду справ про адміністративні правопорушення та накладення адміністративних стягнень виконують й інші правоохоронні функції (розслідують злочини, провадять дізнання, здійснюють оперативно-розшукову діяльність тощо), у зв'язку з чим їх необхідно віднести до правоохоронних (органи внутрішніх справ, податкові органи, митні органи, органи державного пожежного нагляду тощо). Отже, одне лише право розглядати справи про адміністративні правопорушення та накладати адміністративні стягнення не є тією ознакою, на підставі якої ті чи інші органи можна віднести до правоохоронних.

Законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, в яких наводиться перелік правоохоронних органів, дозволяє зробити такі висновки:

1. У чинному законодавстві відсутній вичерпний перелік правоохоронних органів, оскільки різними нормативно-правовими актами або називається їх різна кількість, або їх перелік закінчується словами «та інших органів».

2. Чинне законодавство чітко розмежовує такі поняття як «органи суду» (працівники суду) та «правоохоронні органи» (працівники правоохоронних органів), що є позитивним та таким, що дозволяє розв'язати тривалу дискусію науковців щодо віднесення

(не віднесення) суду до правоохоронних органів. Теоретичну та практичну цінність має Модельний закон про державний захист суддів, посадових осіб правоохоронних і контролюючих органів, оскільки він чітко розмежовує такі поняття, як «правоохоронні органи» та «контролюючі органи», що, на жаль, не зроблено у національному законодавстві.

3. У чинному законодавстві до правоохоронних органів віднесені й такі, як: Державна контрольно-ревізійна служба України, Антимонопольний комітет України, Державна виконавча служба, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Національний банк України та багато інших державних органів, які є не правоохоронними, а контролюючими державними органами, оскільки лише єдина для них усіх ознака — розгляд справ про адміністративні правопорушення та накладення адміністративних стягнень — не є підставою віднесення їх до правоохоронних.

4. У деяких законодавчих актах визначено напрями або окремі правоохоронні функції, які вказують на доцільність віднесення того чи іншого державного органу до правоохоронного, які, на нашу думку, потребують суттєвого доопрацювання.

5. Деякими законодавчими актами окремі органи прямо названі правоохоронними. Зокрема, це стосується Законів України «Про службу безпеки України» [5], «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» [6], «Про Державну прикордонну службу України» [7]. А деякі із органів, які беззаперечно є правоохоронними, окремими законодавчими актами, що визначають їх правовий статус, навпаки, такими не названі. Зокрема, це стосується органів внутрішніх справ України, Служби зовнішньої розвідки України, прокуратури, митних органів, органів державної податкової служби, органів і установ виконання покарань тощо.

Відсутня єдність щодо визначення переліку правоохоронних органів і у науковій та навчальній літературі, оскільки автори називають їх різні види, пропонують різні

критерії їх класифікації, визначають перелік правоохоронних органів у широкому та вузькому значенні (розумінні), тощо [8, с. 88; 9, с. 14; 10, с. 3; 11, с. 13; 12, с. 182-293].

На нашу думку, віднесення до правоохоронних органів таких з них, як: суди, установи, що здійснюють організаційне забезпечення діяльності судів, адвокатура, нотаріат [8, с. 88; 10, с. 3; 9, с. 14]; Антимонопольний комітет, Державна контрольно-ревізійна служба, Державний департамент фінансового моніторингу, Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики, Державна інспекція рибоохорони; Державна лісова охорона, Державна екологічна інспекція, Державна санітарно-епідеміологічна служба, Державна архітектурно-будівельна інспекція» [13, с. 182-293], є необґрунтованим, оскільки: по-перше, у назві законодавчих та підзаконних актів поняття «суд» та «правоохоронні органи» розмежовуються; по-друге, частина із названих органів є недержавними (адвокатура і нотаріат), що уже виключає їх віднесення до правоохоронних органів, однією з ознак яких є те, що вони є державними; по-третє, усі інші із названих органів, на нашу думку, є не правоохоронними, а контролюючими.

Поширеним у навчальній та науковій літературі є підхід, відповідно до якого правоохоронні органи розглядаються (визначаються) у широкому чи вузькому значенні (розумінні). Наприклад, Т.О. Пікуля у широкому розумінні до правоохоронних органів відносить: суд, прокуратуру і правоохоронні органи по боротьбі зі злочинністю, у вузькому — тільки правоохоронні органи по боротьбі зі злочинністю (органи міліції, податкової міліції, Служби безпеки України, Управління державної охорони, Державної прикордонної служби, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, державної митної служби, Державного департаменту України з питань виконання покарань [14, с. 15].

Погоджуючись з авторкою у тому, що «органи по боротьбі зі злочинністю» є правоохоронними, вважаємо доцільним зробити декілька уточнень. По-перше, боротися зі злочинністю можуть будь-які суб'єкти,

громадські формування правоохоронної спрямованості, окремі громадяни, які повідомляють правоохоронні органи про укриття злочинця, затримують злочинця на місці скоєння злочину тощо. Проте, правоохоронними є лише ті державні органи, для яких боротьба зі злочинністю (краще — протидія) є одним із їх завдань та функцій. По-друге, перелік «правоохоронних органів по боротьбі зі злочинністю», який наводить вчена, не є вичерпним, оскільки, крім зазначених, такими також є: органи прокуратури, органи внутрішніх справ, органи державного пожежного нагляду, а також органи, які зазначені в Законах України «Про оперативно-розшукову діяльність» та «Про розвідувальні органи України».

Є.П. Григонис у широкому значенні до правоохоронних органів відносить суд, прокуратуру та поліцію, а у вузькому — тільки поліцію [15, с. 16-18].

На нашу думку, визначаючи правоохоронні органи у широкому та вузькому значенні, автор дуже звужив їх перелік. Сказане стосується як їх широкого, так і вузького розуміння. Подібні завдання та функції, які притаманні поліції (міліції), виконують й інші правоохоронні органи: прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, митні органи, органи охорони державного кордону, органи державної податкової служби, кримінально-виконавчої служби.

Р. Твелін у вузькому розумінні до правоохоронних органів відносить державні органи, які створені спеціально для боротьби зі злочинністю, і яким із цією метою надані повноваження застосовувати передбачені законом заходи примусу й перевиховання правопорушників; у широкому — решту державних органів, наділених певними повноваженнями у царині контролю за додержанням законності й правопорядку [16, с. 52-53].

Зазначене вузьке та широке розуміння правоохоронних органів, на нашу думку, є більш вдалим за попередні, однак автор, на жаль, не наводить перелік таких правоохоронних органів.

У широкому розумінні до правоохоронних органів також відносять «будь-які державні чи недержавні органи, які здійсню-

ють правоохоронні функції». У вузькому — «державні чи недержавні органи, основним завданням (функцією) яких є боротьба із правопорушеннями (попередження (профілактика), виявлення чи припинення правопорушень, розшук осіб, які їх вчинили)» [17, с. 98].

Суттєвою помилкою такого розуміння правоохоронних органів у широкому та вузькому розумінні є те, що до їх переліку віднесені «державні чи недержавні органи», а як відомо, правоохоронними органами є лише ті, що мають статус державних.

К.Ю. Мельник усі структурні утворення, які так чи інакше задіяні у правоохороні, поділяє на три групи 1) власне правоохоронні органи, відносячи до них: суди, прокуратуру, органи внутрішніх справ, Службу безпеки України, Державну прикордонну службу України, Управління державної охорони України; 2) органи (підрозділи) та посадові особи, однією з цілей функціонування яких є захист прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, відносячи до них: Державну податкову службу, Державну митну службу, Державну лісову охорону, Державну екологічну інспекцію, Державну пожежну охорону, капітанів морських суден, що перебувають у далекому плаванні тощо); 3) органи та організації, які сприяють правоохороні, відносячи до них адвокатуру, нотаріат, приватні детективні і охоронні служби, недержавні органи охорони громадського порядку [18, с. 110].

На нашу думку, автор використовує дуже широкий, але досить поширений у навчальній та науковій літературі підхід до визначення системи правоохоронних органів, відносячи до них недержавні правоохоронні структури (адвокатуру, нотаріат, приватні детективні і охоронні служби тощо), а також низку контролюючих органів (Державну лісову охорону, Державну екологічну інспекцію, Державну пожежну охорону тощо). Такий підхід є цінним з теоретичної точки зору, оскільки автор пропонує критерії класифікації правоохоронних органів, натомість, його практичне значення сумнівне. Сказане, насамперед, стосується виконання положень законодавчих та підзаконних ак-

тів, які передбачають: забезпечення державного захисту, що передбачений Законом України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів»; визначення переліку правоохоронних органів як об'єктів протиправного посягання, що є обов'язковим складом таких злочинів, як: «опір працівникові правоохоронного органу», «втручання в діяльність працівника правоохоронного органу» та багатьох інших [3]; визначення правоохоронних органів, яким необхідно повідомити про виявлення місця невідомих поховань [19]; визначення правоохоронних органів, яких стосується заборона надання благодійної допомоги на їх потреби, а також заборона отримання матеріальної, фінансової, організаційної та іншої благодійної допомоги [20].

Поширеним є поділ органів, які виконують правоохоронні функції, на органи суду, правоохоронні органи та правозахисні організації [21, с. 15] або на державні правоохоронні органи та недержавні правоохоронні органи [22, с. 26-27]. Наприклад, Т.О. Пікуля до недержавних правоохоронних структур відносить: «організації по наданню юридичних послуг (адвокатура, нотаріат); приватні детективні та охоронні організації; внутрішні служби безпеки, структури, які пропонують програмно-технічні комплекси захисту інформаційних систем, фірми по забезпеченню інформаційної, комерційної, протипожежної, екологічної безпеки» [14, с. 11].

Деякі науковці визначають перелік правоохоронних функцій, які, на їх думку, вказують на віднесення того чи іншого органу до правоохоронного [23, с. 40-44]. Проте поняття «правоохоронні функції» є значно ширшим від поняття «правоохоронні органи», оскільки правоохоронні функції виконують (здійснюють) і недержавні органи (громадські формування, правозахисні організації, адвокатура тощо). Тут варто погодитись з М.О. Шиліним, що «правоохоронні функції — це напрямки діяльності визначених законом державних і недержавних органів по забезпеченню встановлених (діючих) у державі правових норм, які регулюють суспільні відносини всіх суб'єктів у різних сферах життя суспільства, держави і громадян [24, с. 141].

Завершуючи характеристику законодавства та підходів науковців щодо визначення системи правоохоронних органів, зробимо такі узагальнюючі висновки.

1. У чинному законодавстві та науковій літературі відсутній вичерпний перелік правоохоронних органів, оскільки називаються їх різні види та різна кількість.

2. Чинне законодавство, на відміну від науковців, чітко розмежовує такі поняття, як «органи суду» (працівники суду) та «правоохоронні органи» (працівники правоохоронних органів).

3. У деяких законодавчих актах та наукових працях визначено напрями або окремі правоохоронні функції, які є критерієм віднесення того чи іншого державного органу до правоохоронного, що, на нашу думку, є неефективним, оскільки термін «правоохоронні функції» є значно ширшим від терміну «правоохоронні органи», оскільки правоохоронні функції виконують (здійснюють) і недержавні органи.

4. Одним із дієвих підходів, використовуючи який можна запропонувати перелік правоохоронних органів, є визначення спеціальних ознак таких органів, перелік яких ми запропонували у підрозділі 2.1 дисертації. Проте необхідно зважати на те, що застосування такого переліку ознак щодо визначення того чи іншого органу як правоохоронного повинно здійснюватись у комплексі, тобто йому повинні бути притаманні більшість із десяти запропонованих нами ознак. Натомість, беззаперечним, з нашої точки зору, є те, що правоохоронними є ті державні органи, які виконують завдання із протидії злочинності, уповноважені здійснювати оперативно-розшукову діяльність та проводити досудове слідство. Щодо інших державних органів, наприклад, тих, які мають право проводити дізнання, накладати адміністративні стягнення, то тут є певні застереження, про які йшлося вище.

5. Однією із принципових проблем, яка потребує невідкладного вирішення, є відповідь на питання: чи всі органи, які традиційно називаються правоохоронними (органи внутрішніх справ, Служби безпеки України, Державна податкова служба України та багатьох інших), є правоохоронними.

На нашу думку, не всі, а лише ті із них, які безпосередньо виконують правоохоронні завдання та функції. Усі інші служби (підрозділи) таких органів статусу правоохоронних мати не повинні, оскільки виконують функції забезпечення. Вирішення цього питання допоможе значно зекономити державний бюджет, визначити лише ту категорію працівників, які дійсно потребують державного захисту, перебувають на передньому плані боротьби зі злочинністю та іншими правопорушеннями, виконання завдань з охорони громадського порядку та громадської безпеки від правопорушень є основним та повсякденним в їх професійній діяльності (наприклад, працівників міліції громадської безпеки). Дещо подібний підхід був використаний під час визначення категорій працівників органів внутрішніх справ, яким рік служби зараховується за півтора і більше. Такий підхід використаний у Законах України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про розвідувальні органи України», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю».

б. Проте тут є певні труднощі, оскільки, наприклад, статтю 10 Закону України «Про міліцію» передбачено, що «працівник міліції на території України незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу в разі звернення до нього громадян або службових осіб з заявою чи повідомленням про події, які загрожують особистій чи громадській безпеці, або у разі безпосереднього виявлення таких, зобов'язаний вжити заходів до попередження і припинення правопорушень (виділено мною — М.О.), рятування людей, подання допомоги особам, які її потребують [25]. Крім того, варто визнати й те, що такий підхід є непопулярним, оскільки передбачає відміну вислуги років, пільг, надбавок, доплат та багатьох інших гарантій для працівників, які мають спеціальні звання, але працюють у так званих службах забезпечення (кадрових, медичних, транспортних, фінансових, матеріально-технічних тощо; сказане стосується працівників навчальних та науково-дослідних установ), у зв'язку з чим буде реалізовуватись іще не один рік.

Резюмуючи вищевикладене, пропонуємо правоохоронні органи об'єднати у дві

групи: 1) опосередковано правоохоронні, серед яких: органи внутрішніх справ, органи прокуратури, Служба безпеки України, Державна митна служба України, Державна податкова служба України, Державна прикордонна служба України, Управління державної охорони, Військова служба правопорядку у Збройних Силах України, Служба зовнішньої розвідки України, Розвідувальний орган Міністерства оборони України, Державна кримінально-виконавча служба України, органи державного пожежного нагляду; 2) безпосередньо правоохоронні, до яких варто віднести відповідні підрозділи вищенаведених опосередковано правоохоронних органів, які спеціально створені з метою забезпечення охорони та захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави, насамперед, від злочинних посягань.

На нашу думку, позитивним для удосконалення національного законодавства з досліджуваних питань було б передбачення (закріплення) у законодавчих актах, які визначають правовий статус правоохоронних органів, того, що вони є правоохоронними, як це, наприклад, зроблено у Законах України «Про службу безпеки України», «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб», «Про Державну прикордонну службу України». У такому випадку перелічення правоохоронних органів в одному із законодавчих актів було б зайвим. Сказане стосується й визначення загальних (основних) завдань та функцій правоохоронних органів, їх загальних повноважень, на необхідності чого наголошують окремі науковці, обґрунтовуючи важливість прийняття Закону України «Про правоохоронні органи держави». Вважаємо, що такий закон більшою мірою буде мати декларативний характер.

Література

1. Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави : Закон України : від 19.06.2003 р., № 975-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 46. – Ст. 366.
2. Про прокуратуру : Закон України : від 05.11.1991 р., № 1790-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 53. – Ст. 793.

3. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України : від 23.12.1993 р., № 3781–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 11. – Ст. 50.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.

5. Про Службу безпеки України : Закон України : від 25.03.1992 р., № 2229–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.

6. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб : Закон України : від 04.03.1998 р., № 160/98–ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 35. – Ст. 236.

7. Про Державну прикордонну службу України : Закон України : від 03.04.2003 р., № 662–IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 27. – Ст. 208.

8. Куліш А. М. Правоохоронна система України: адміністративно-правові засади організації та функціонування: дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07 / Куліш Анатолій Миколайович ; Харківськ. нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2009. – 432 с.

9. Гуценко К. Ф. Правоохранительные органы : учебник [для вузов] / К. Ф. Гуценко, М. А. Ковалев ; под ред. К. Ф. Гуценко. – М. : БЕК, 1995. – 320 с.

10. Мельник М. І. Суд та інші правоохоронні органи. Правоохоронна діяльність: закони і коментарі : навч. посіб. / М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. – К. : Атіка, 2001. – 512 с.

11. Кучук А. М. Правоохоронні органи в Україні: нормативне регулювання та критерії виокремлення / А. М. Кучук // Наук. вісник Дніпропетровськ. держ. ун-ту внутр. справ. – 2008. – № 2. – С. 10–16.

12. Захарова О. С. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України : підручник / [О. С. Захарова, В. С. Ковальський, В. С. Лукомський та ін.] ; відп. ред. В. Т. Мальяренко. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 352 с.

13. Захарова О. С. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України : підручник / [О. С. Захарова, В. С. Ковальський, В. С. Лукомський та ін.] ; відп. ред. В. Т. Мальяренко. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 352 с.

14. Пікуля Т. О. Правоохоронні органи в механізмі держави України (теоретико-правові питання функціонування) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і право-

SUMMARY

In the article the system of law enforcement authorities is determined in Ukraine. Their classification and exhaustive list are offered. Given suggestion in relation to the improvement of current legislation on investigated questions.

вих учень» / Т. О. Пікуля ; Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2004. – 20 с.

15. Григонис Е. П. Правоохранительные органы : учебник / Е. П. Григонис. – СПб: Питер, 2002. – 512 с.

16. Твелін Р. Про поняття «правоохоронні органи» у вузькому і широкому розумінні / Р. Твелін // Радянське право. – 1985. – № 7. – С. 52–56.

17. Цивільний контроль за діяльністю міліції: організаційно-правові питання: наук.-практ. посіб. / за заг. ред. М. І. Іншина, О. М. Музичука, Р. С. Веприцького. – Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2007. – 206 с.

18. Мельник К. Ю. Проблеми правового регулювання трудових відносин службовців правоохоронних органів : монографія. – Х.: Харківськ. нац. ун-т внутр. справ, 2009. – 360 с.

19. Про поховання та похоронну справу: Закон України : від 10.07.2003 р., № 1102–IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 7. – Ст. 47.

20. Про деякі заходи щодо запобігання корупції в судах та правоохоронних органах: Указ Президента України : від 11.04.2008 р., № 328/2008 // Офіційний вісник Президента України. – 2008. – № 12. – Ст. 498.

21. Бараннік Р. В. Судові, правоохоронні та правозахисні органи України: навч. посіб. / Р. В. Бараннік. – К. : Дакор: КНТ, 2008. – 348 с.

22. Савюк Л. К. Правоохранительные и судебные органы: учебник / Л. К. Савюк. – М. : Юристь, 2004. – 464 с.

23. Плигун Ю. С. Функції правоохоронної діяльності: поняття та законодавче закріплення / Ю. С. Плигун // Часопис Київськ. ун-ту права. – 2007. – № 2. – С. 40–44.

24. Шилін М. О. Проблеми визначення поняття «правоохоронні органи», назви і структури відповідної навчальної дисципліни у сфері юридичної освіти / М. О. Шилін // Проблеми законності. – 2007. – Вип. 92. – С. 138–145.

25. Про міліцію: Закон України: від 20.12.1990 р., № 565–XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.